

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

lääkkäimpien työttömyyden alentaminen – kahden uudistuksen vaikutuksista

9.1.2017 Martti Hetemäki

Uudistus 1: Työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto 2005- (koskee 55-59-v.)

Uudistus 2: Työttömyyseläkejärjestelmän lakkautus 2010- (koskee 60-64-v.)

Liite: Uudistusten yhteisvaikutus 55-64-v. työllisyyteen

Työttömyyseläkejärjestelmän ja työttömyysturvan lisäpäivien muutokset

Uusitalo ja Nivalainen (2013):

- Työttömyyseläke koskenut 60 täyttäneitä ja 500 päivää työttömyysturvaa saaneita. Se lakkautettiin 2010 alkaen. Uusia työttömyyseläkkeitä ei myönnetty merkittävässä määrin 2011 jälkeen.
- Lisäpäiväoikeuden ikäraja nousi 59 vuoteen 2005. Se nosti ns. työttömyysputken alaikärajan 55:stä 57:ään vuoteen. Ikärajaa korotettiin vuodella 60 vuoteen siten, että se käytännössä voimaan 2012.

Lähde: Uusitalo, R. & Nivalainen, S. (2013), Vuoden 2005 eläkeuudistuksen vaikutus eläkkeellesiirtymisikään, VNK Raportteja 5/2013.

http://vnk.fi/documents/10616/1093242/R0513_Vuoden+2005+el%C3%A4keuudistuksen+vaikutus+el%C3%A4kkeellesiirtymisik%C3%A4%C3%A4n.pdf/32969a2b-0547-47c8-b08d-3a74a1ef763b?version=1.0

- Lisäpäiväoikeuden ikärajaa nostettiin vuonna 1957 ja myöhemmin syntyneillä yhdellä vuodella 61 vuoteen. Muutos tuli käytännössä voimaan vuonna 2015.
- 60 vuotta täyttäneellä tai sitä vanhemmalla työttömällä työnhakijalla on oikeus ennen ansiopäivärahan enimmäiskeston täyttymistä saada työvoimaviranomaisen järjestämä tukityö tai muu aktiivitoimi niin pitkäksi ajaksi, että työssäoloehto uudelleen täyttyy. Päiväraha määräytyy näissä tapauksissa aiemman työsuhteen palkan perusteella.
- Ikääntyneille työnhakijoille tehdään työllistymissuunnitelman yhteydessä tarvittaessa työkykyarvio.
- Vuonna 1957 syntyneille taattiin ylimenokautena ansiosidonnainen työttömyysturva 600 päivältä.

Lisäpäiväoikeuksien alaikärajan nosto on havaittu iäkkäiden työttömyyttä alentavaksi ja työllisyyttä lisääväksi toimenpiteeksi Uusitalon ja Nivalaisen (2013) tutkimuksen lisäksi mm. seuraavissa tutkimuksissa:

- Hakola ja Määttänen (2007) http://staff.etla.fi/maattanen/2005_elakeuudistus.pdf
- Kyyrä (2015) <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/ecca.12100/abstract>

Uudistus 1: Työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto 2005- (koskee 55-59-v.)

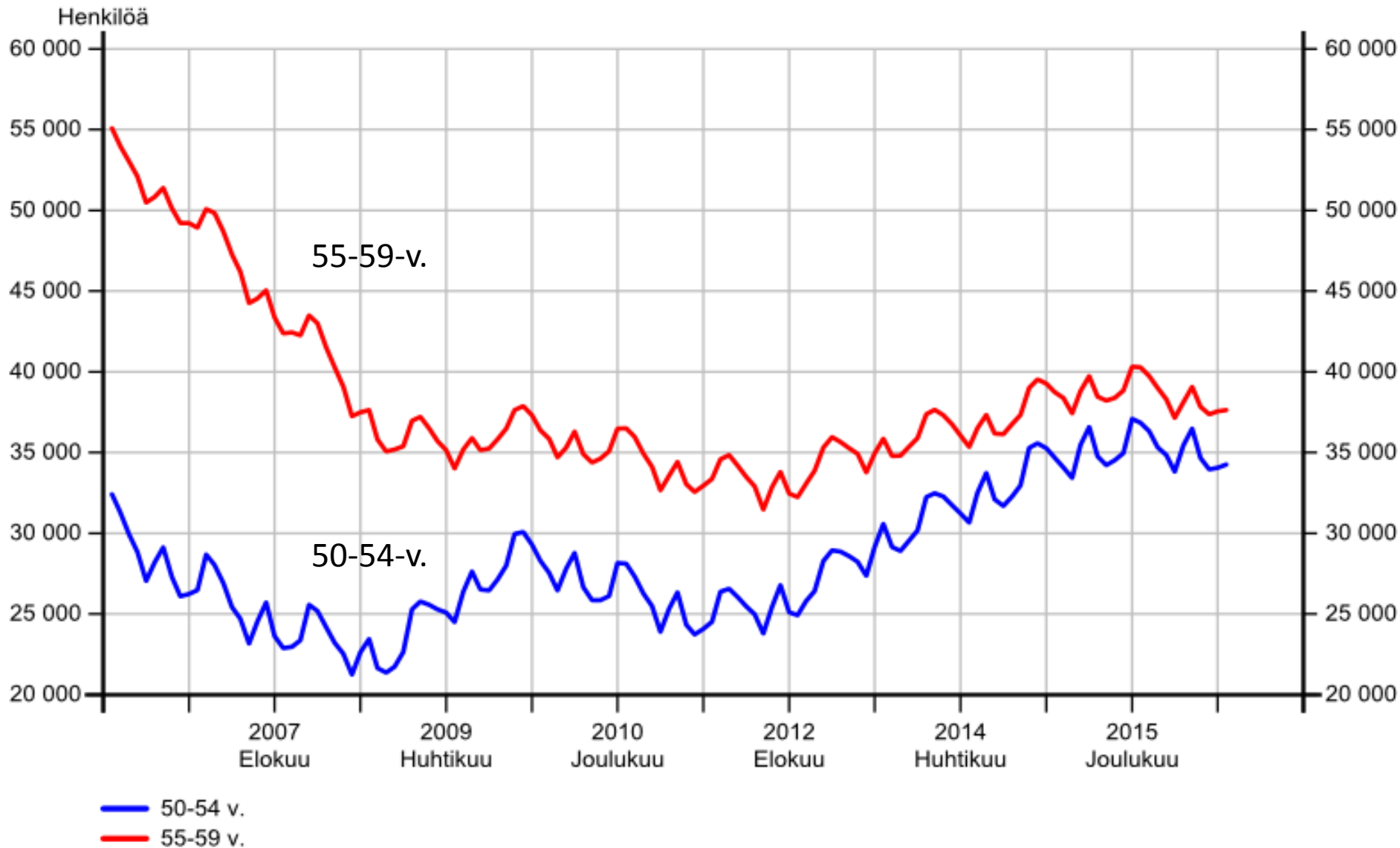
- Seuraavien sivujen diat viittaavat, että lisäpäivien ikärajan nosto 2005 alkaen on selvästi lyhentänyt 55-59-v. työttömyyttä kestoja ja työttömyyden määrää
- Muutoksen vaikutuksen arvioimiseksi verrataan 55-59-v. työttömyyden muutoksia 50-54-v. työttömyyden muutoksiin
- Tarkastelu huomioi, että ikärajan nosto voinut lisätä siirtymistä työvoiman ulkopuolelle
- 55-59-v. siirtyneet suhteellisesti enemmän työvoiman ulkopuolisiksi työnhakijoiksi kuin 50-54-v.
- Arvio olettaa, ettei ikärajan noston lisäksi tarkasteluajanjaksolla ollut muita järjestelmämuutoksia, jotka olisivat koskeneet vain toista tarkastelluista ikäryhmistä (50-54-v. ja 55-59-v.)

Tarkastelun karkea arvio 2005 alkaen tehtyjen lisäpäivien ikärajan nostojen vaikutuksesta:

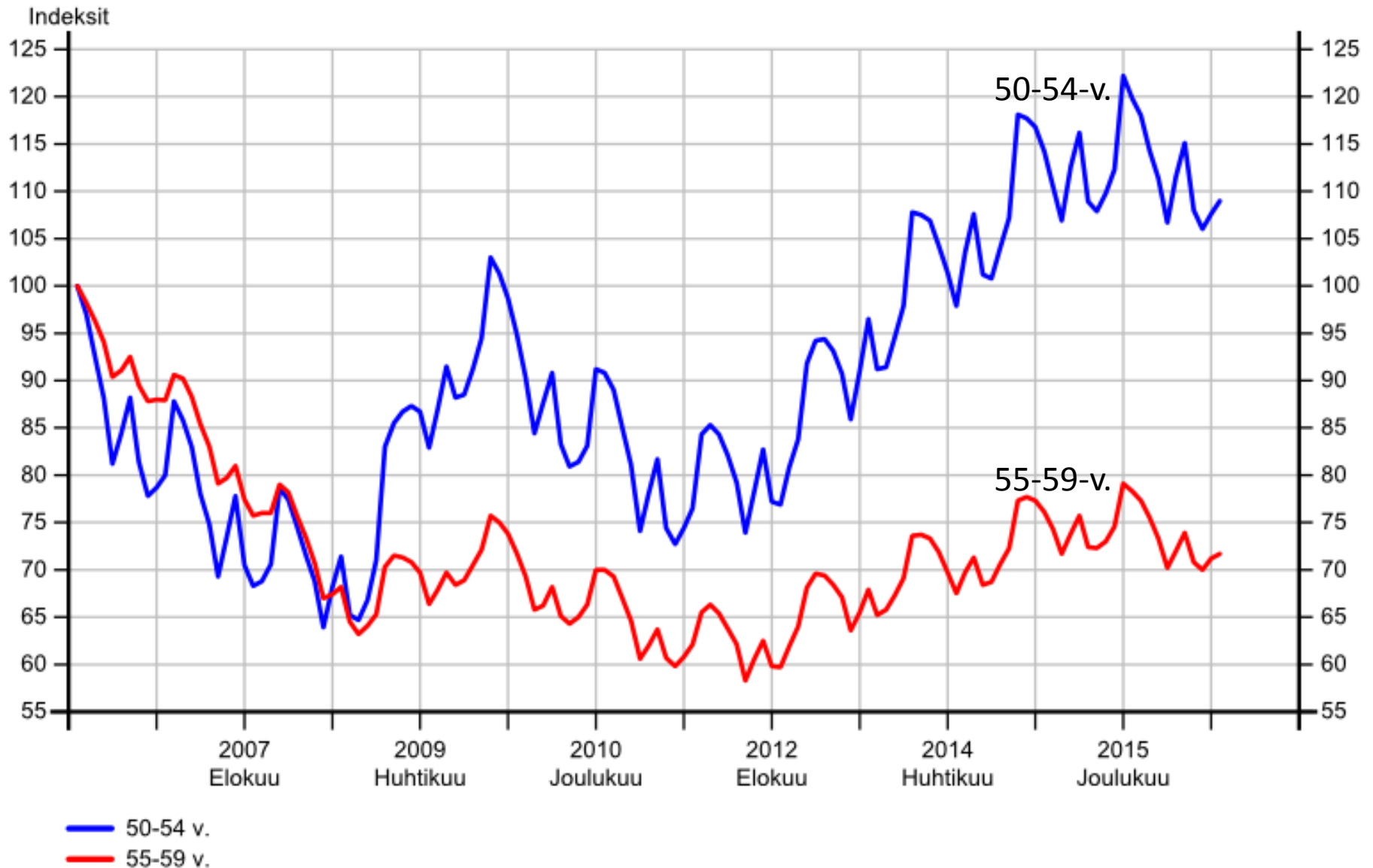
- Ikärajan nostot alentaneet 55—59-v. työttömyyttä 46 % (26 300 henkilöä) 2016:11 tasolla

Uudistus 1: Työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nosto

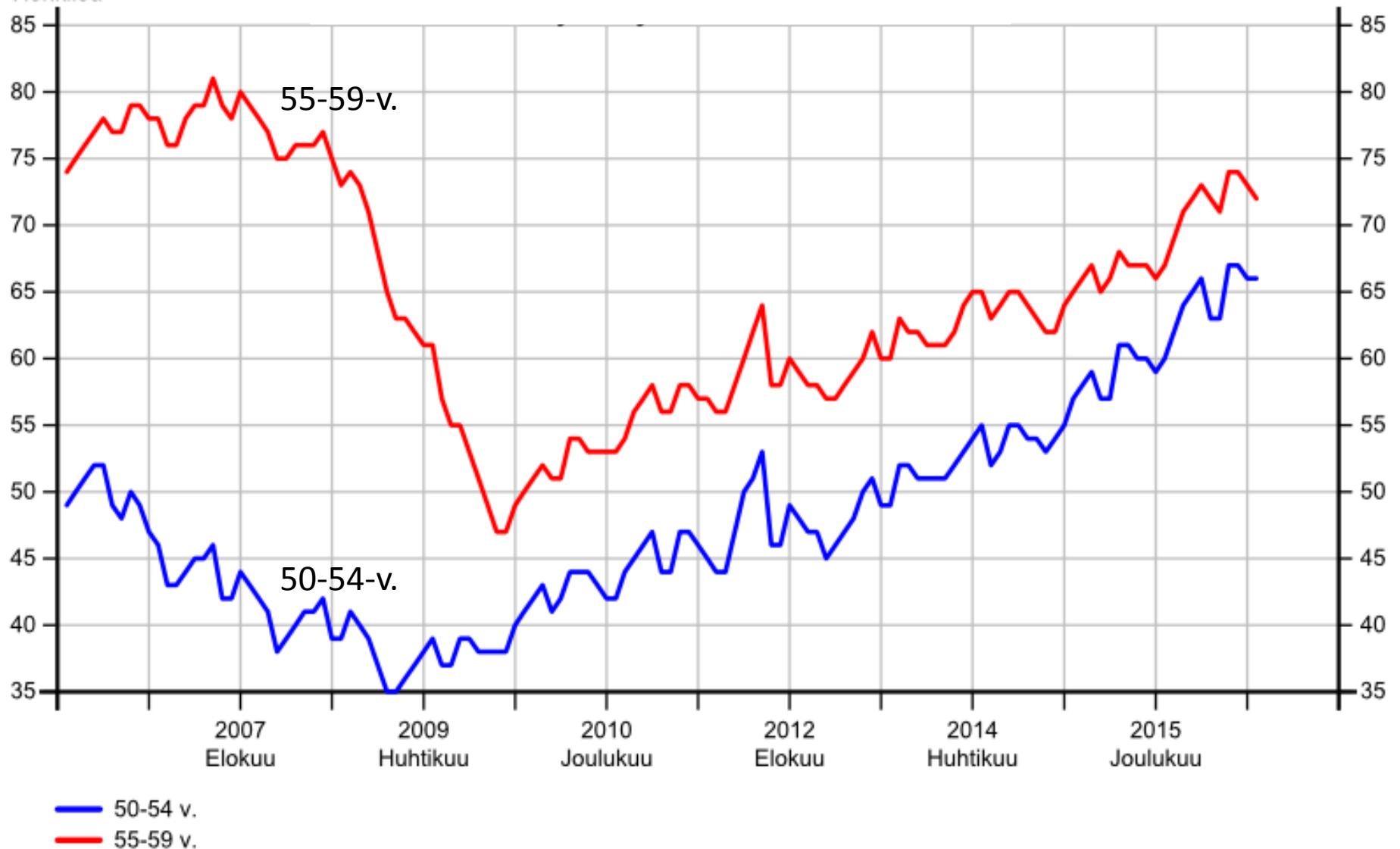
Työttömien määrä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016, henkilöä

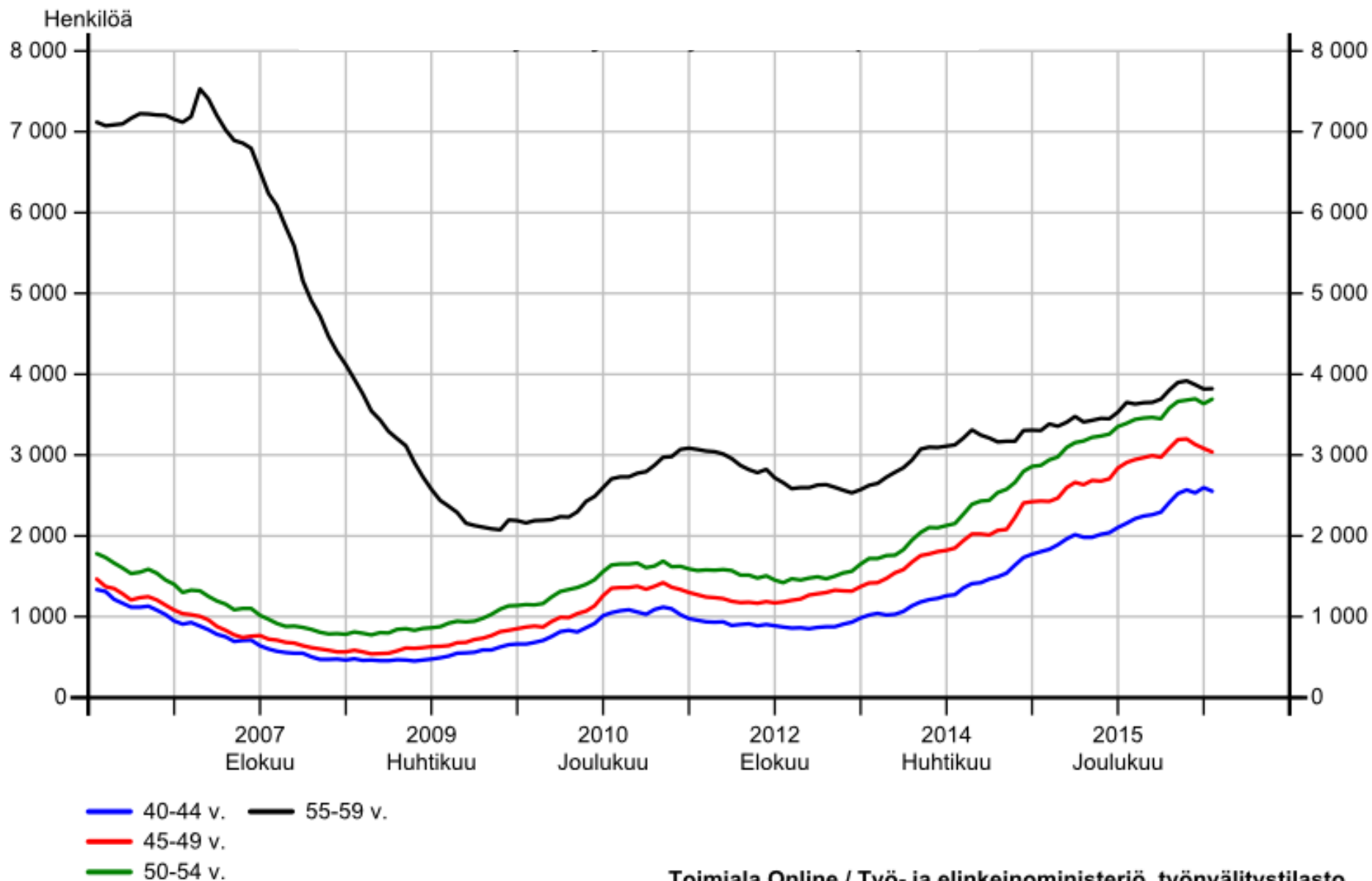
Työttömien määrä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016, indeksi tammikuu 2006 = 100

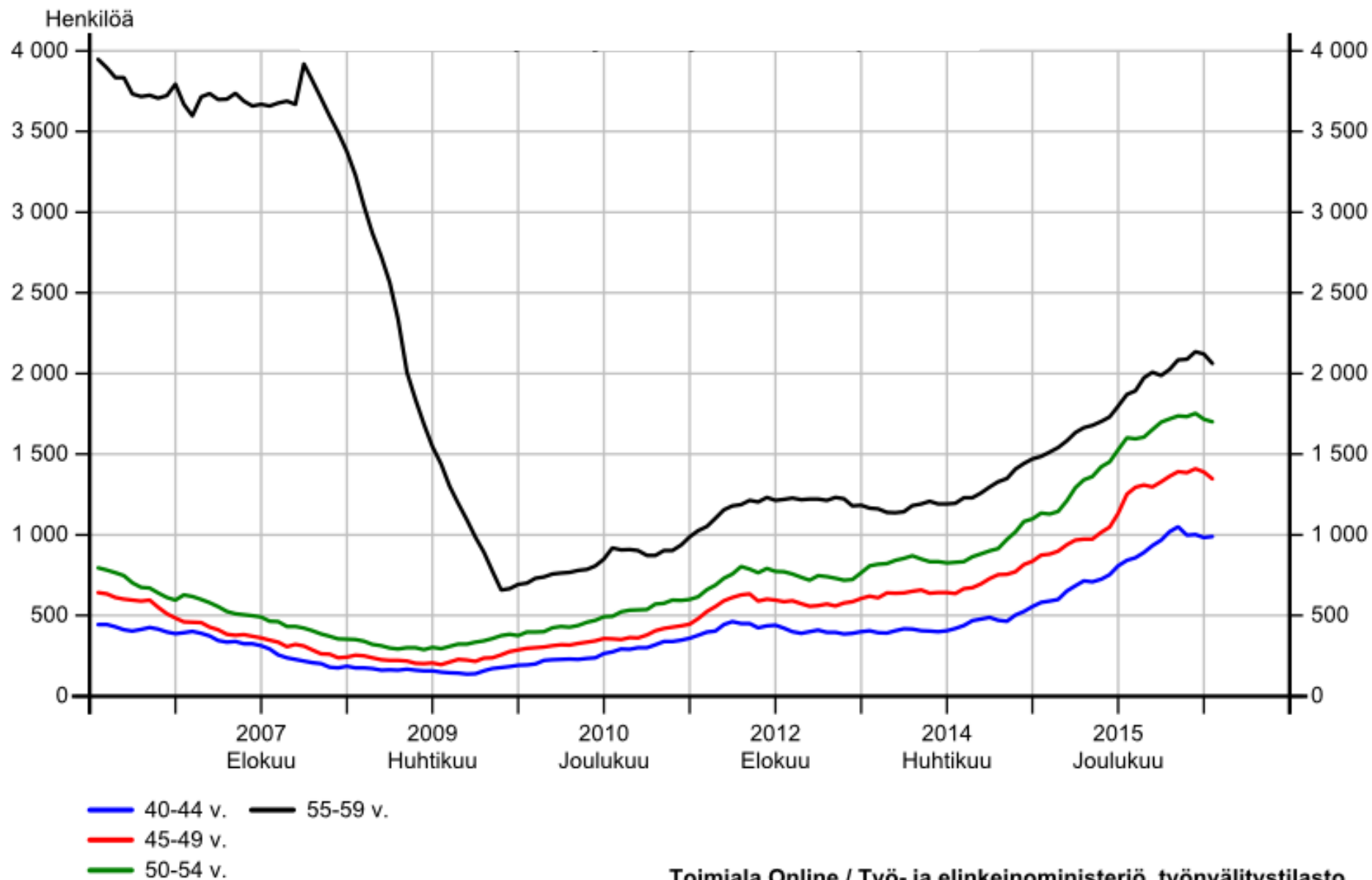
Työttömyyden keskimääräinen kesto, tammikuu 2006 – marraskuu 2016, viikkoa

Työttömyyden kesto 2-3 v., henkilöä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016

Työttömyyden kesto 3-4 v., henkilöä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016

Karkea vaikutusarvio lisäpäivien ikärajan nostojen vaikutuksesta olettaen, että ilman ikärajan nostoja 55-59-v. työttömyyden %-muutos 2006:11-2016:11 olisi ollut 50-54-v. %-muutos

	Työttömät työnhakijat	Työvoiman ulkopuolella	Yhteensä	Jos 55-59-v. työttömyyden %- kasvu olisi ollut yhtä suuri kuin 50-54-v.	Lisäpäivien ikärajan noston vaikutus 55-59-v. työttömyyteen
	(1)	(2)	(3)=(1)+(2)	(4)	(5)=(3)-(4)
2006					
Marraskuu					
50-54 v.	27 534	9 061	36 595		
55-59 v.	50 125	7 146	57 271	57 271	
2016					
Marraskuu					
50-54 v.	37 501	12 444	49 945		
55-59 v.	40 863	10 666	51 529	77 889	-26 300
Muutos , %					
2016:11- 2006:11					
50-54-v.	36 %	37 %	36 %		
55-59-v.	-18 %	49 %	-10 %	36 %	-46 %

Ikärajan nostot alentaneet 55—59-v. työttömyyttä 46 % (26 300 henkilöä) 2016:11 tasolla

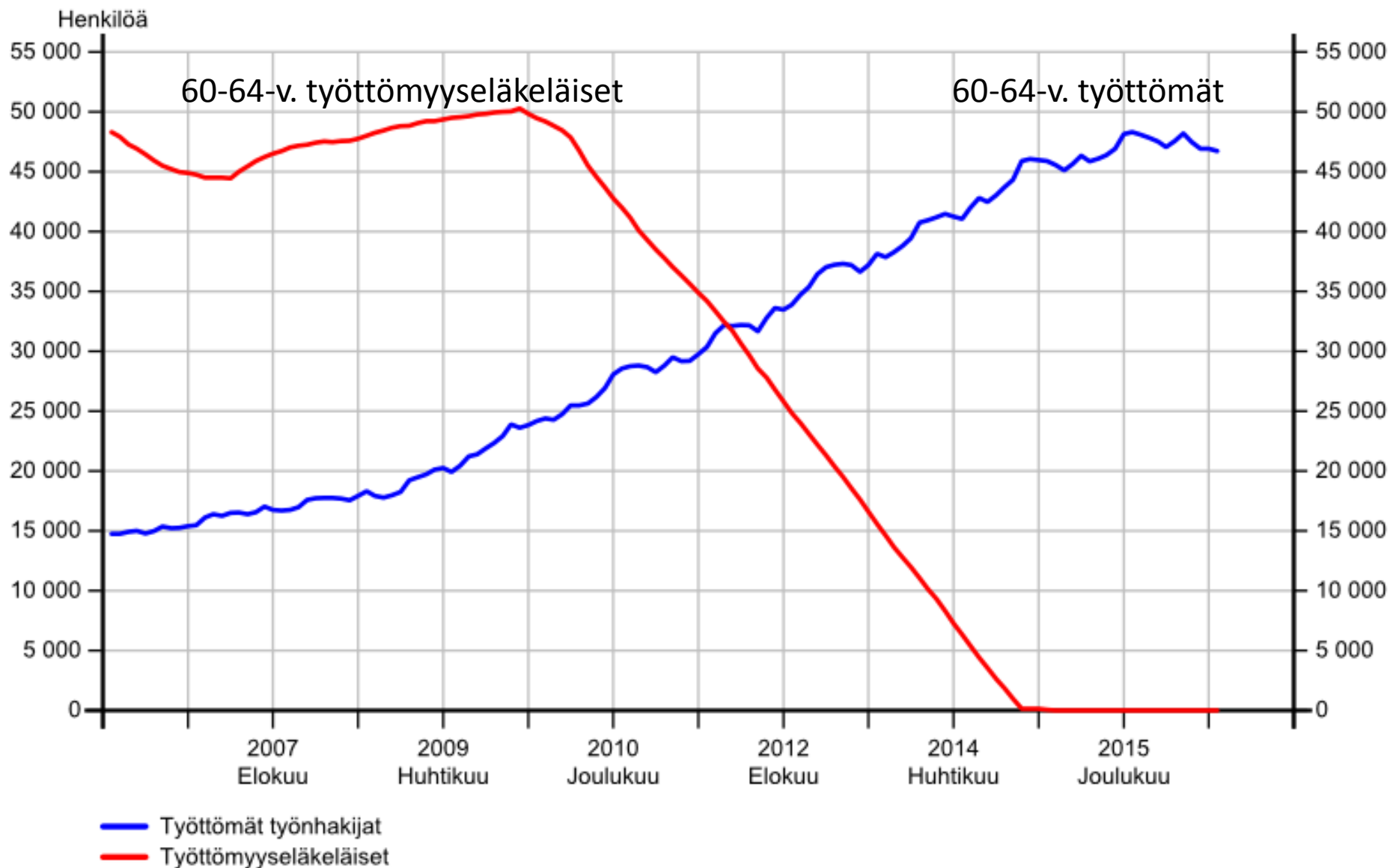
Uudistus 2: Työttömyyseläkejärjestelmän lakkautus 2010- (koskee 60-64-v.)

- Seuraavien sivujen diat viittaavat, että työttömyyseläkejärjestelmän lakkautus 2010 alkaen on selvästi alentanut 60-64-v. kokonaistyöttömyyttä (ml. työttömyyseläkeläiset)
- 60-64-v. avoin työttömyys noussut vähemmän kuin työttömyyseläkeläiset vähentyneet
- Muutoksen vaikutuksen arvioimiseksi verrataan 60-64-v. työttömyyden muutoksia 50-54-v. työttömyyden muutoksiin
- Tarkastelu ottaa huomioon, että lakkautus voinut lisätä siirtymistä työvoiman ulkopuolelle
- 60-64-v. siirtyneet 50-54-v. suhteellisesti enemmän työvoiman ulkopuolisiksi työnhakijoiksi kuin 50-54-vuotiaat

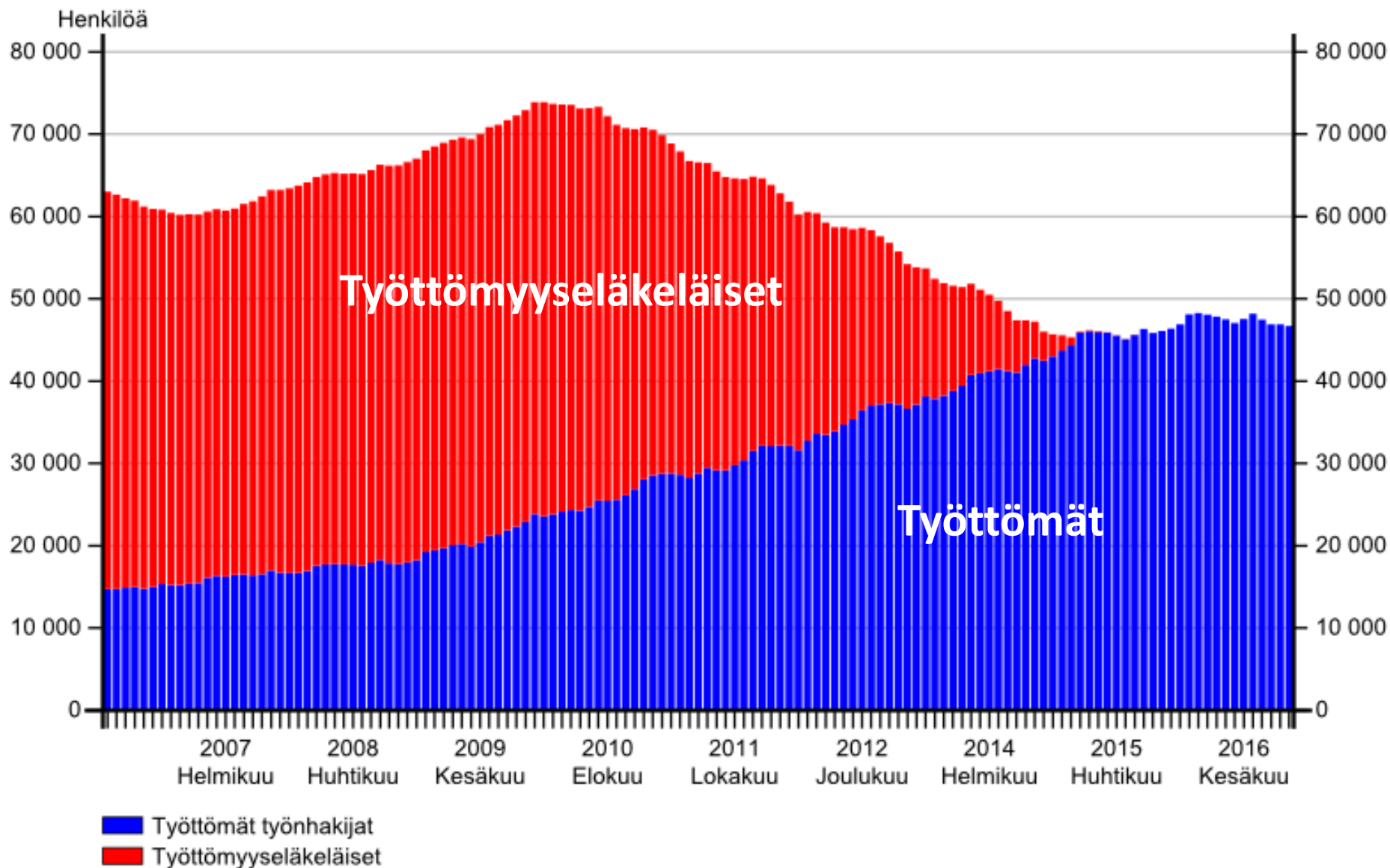
Tarkastelun karkea arvio työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen vaikutuksesta:

- Lakkautus alentanut 60—64-v. työttömyyttä 53 % (32 458 henkilöä) 2016:11 tasolla
- Arvio olettaa, ettei ikärajan noston lisäksi tarkasteluajanjaksolla ollut muita järjestelmämuutoksia, jotka olisivat koskeneet vain toista tarkastelluista ikäryhmistä (50-54-v. ja 60-64-v.)

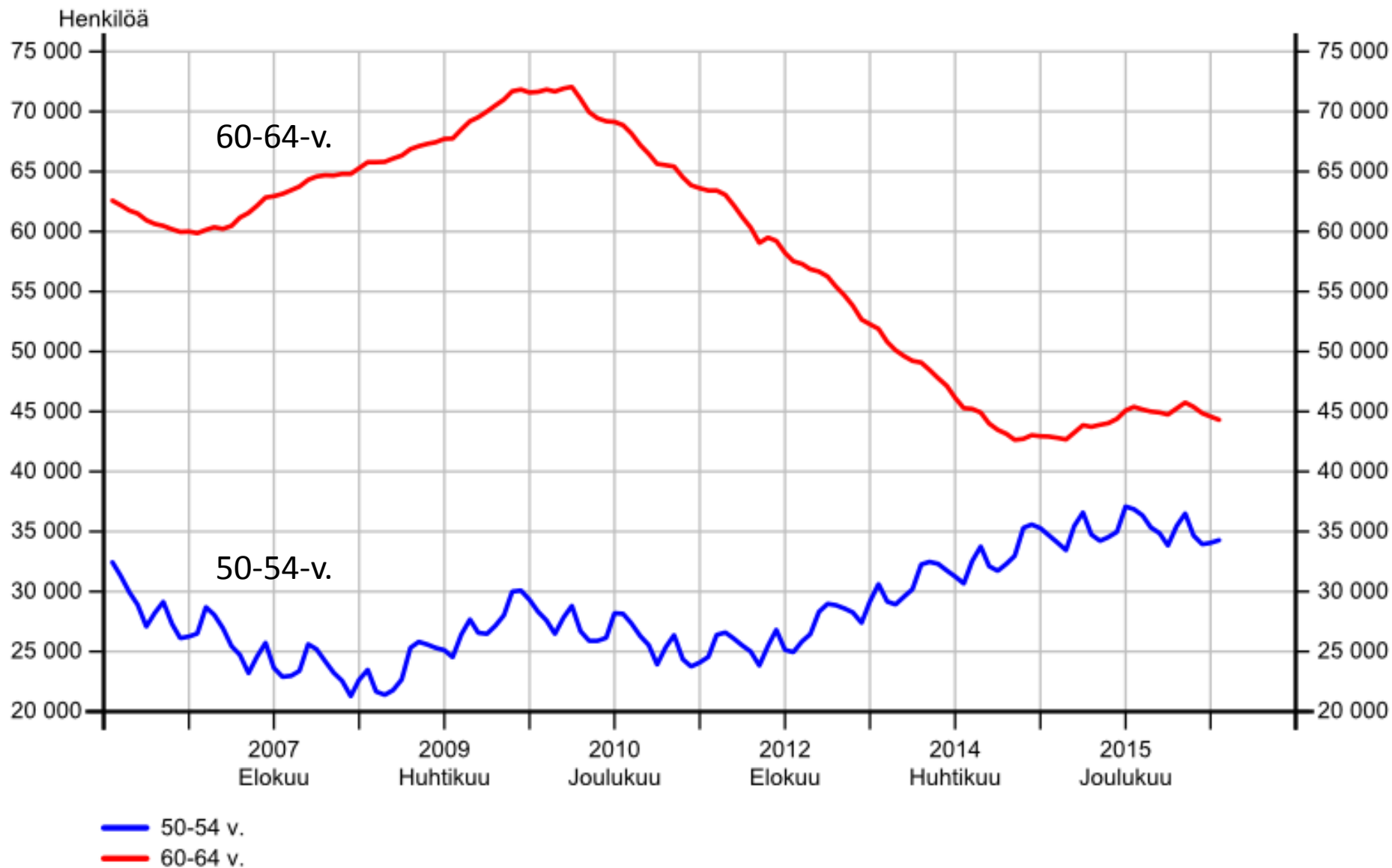
60-64-v. työttömien ja työttömyyseläkeläisten määrä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016

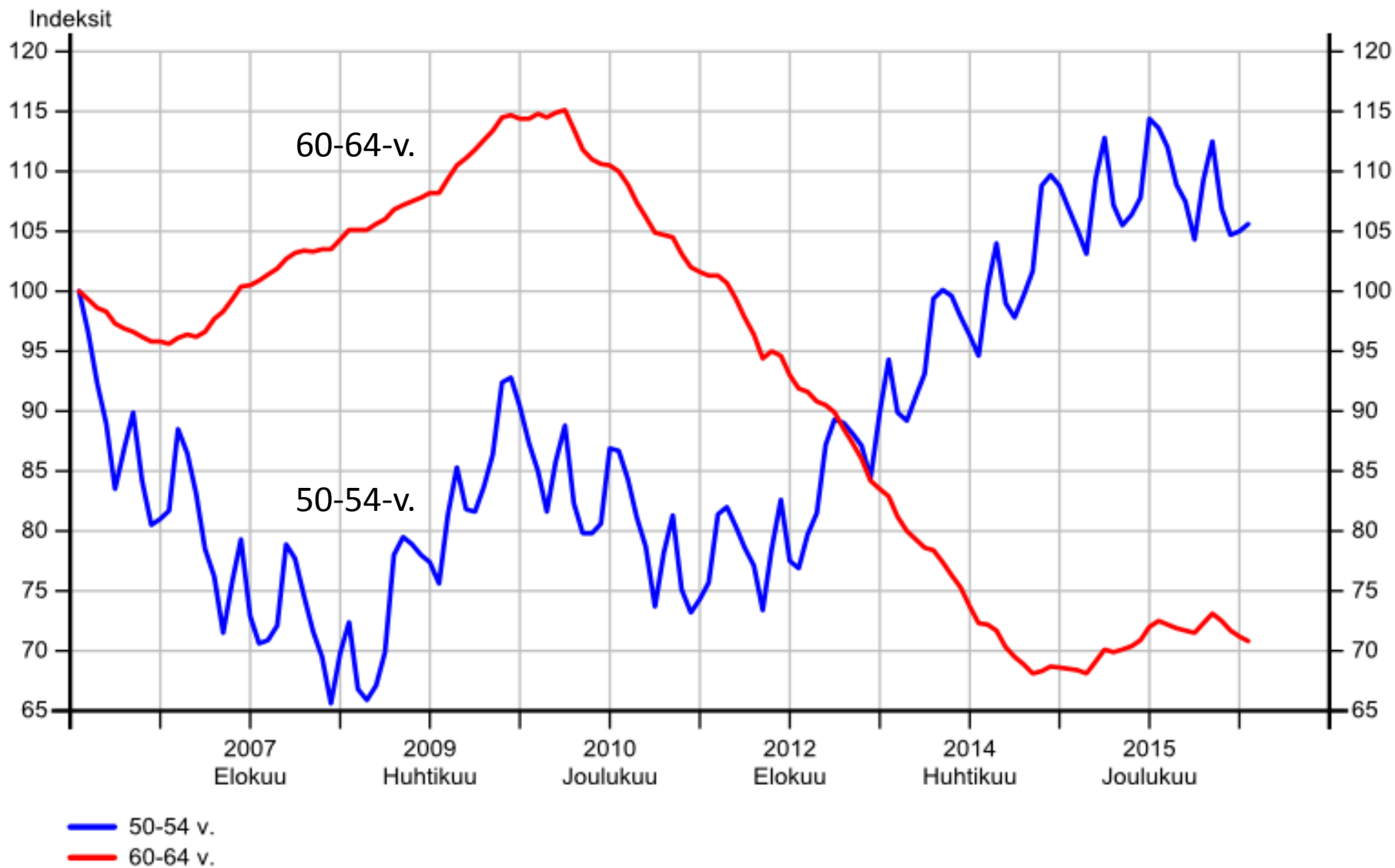
60-64-v. työttömien ja työttömyyseläkeläisten määrä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016

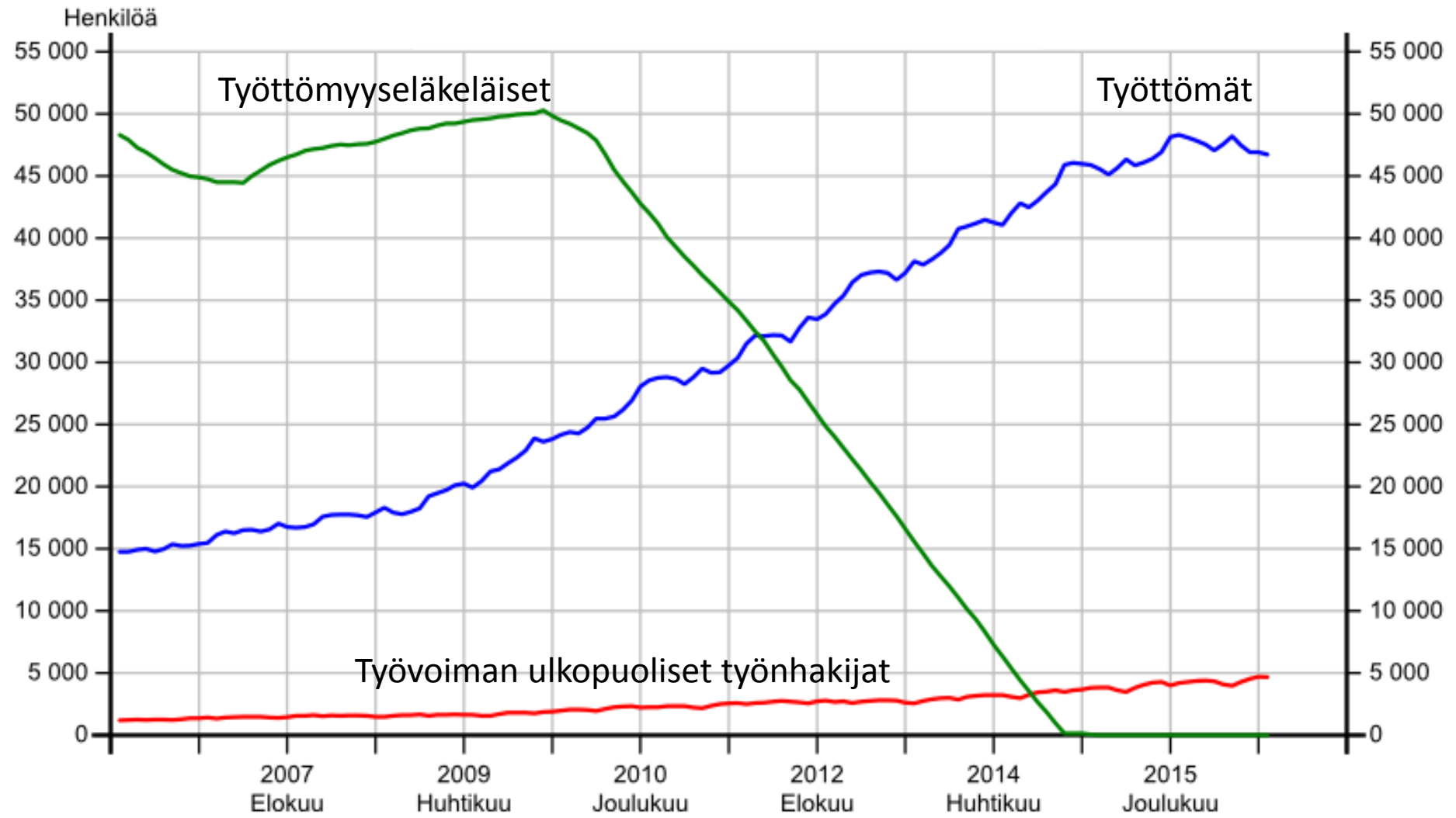
50-54-v. ja 60-64-v. työttömät (ml. työttömyyseläkeläiset), 2006:1–2016:11

50-54-v. ja 60-64-v. työttömät (ml. työttömyyseläkeläiset),
2006:1–2016:11, indeksi 2006 tammikuu = 100

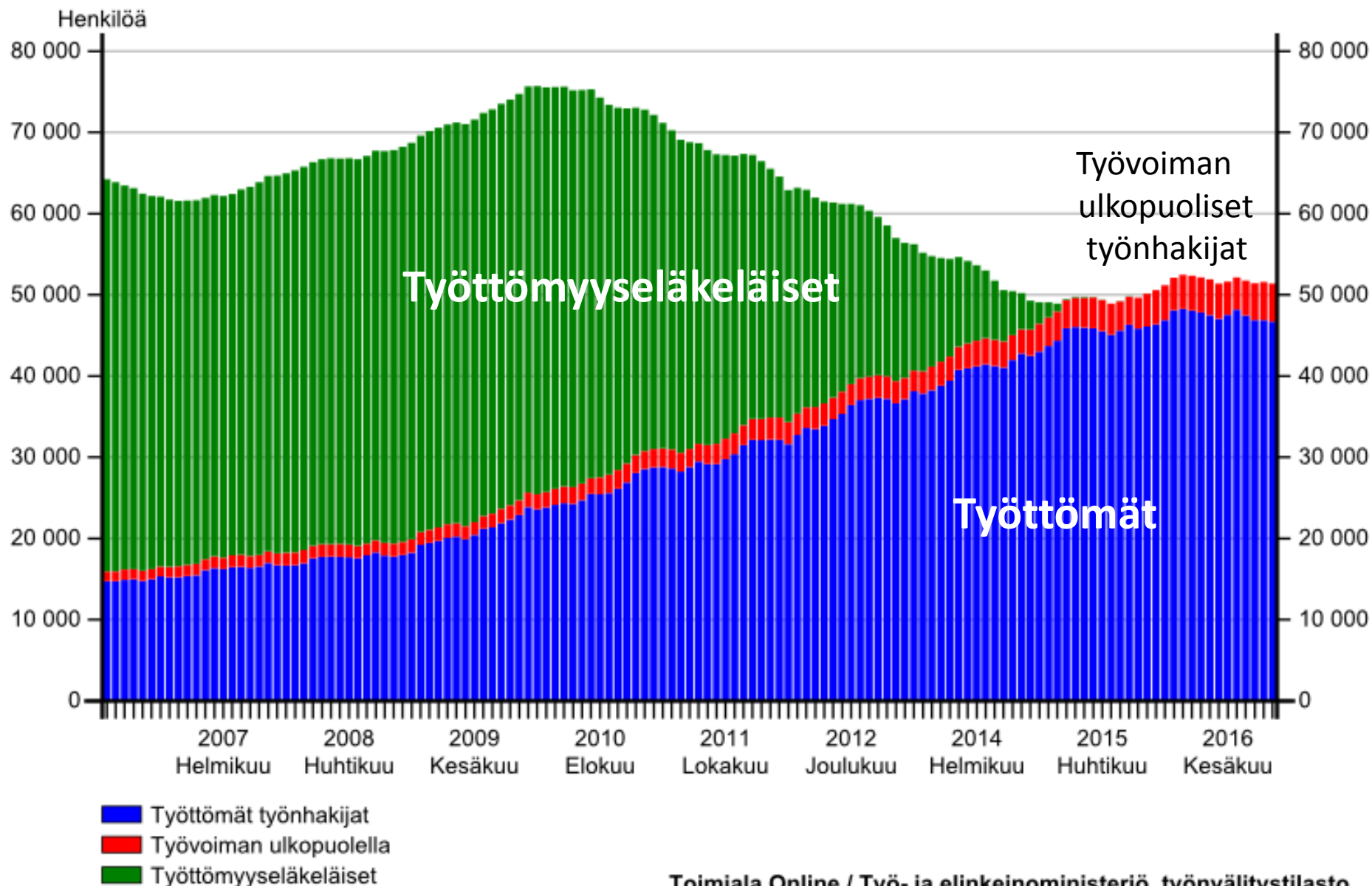

60-64-v. työttömät, työttömyyseläkeläiset ja työvoiman ulkopuoliset työnhakijat, 2006:1–2016:11

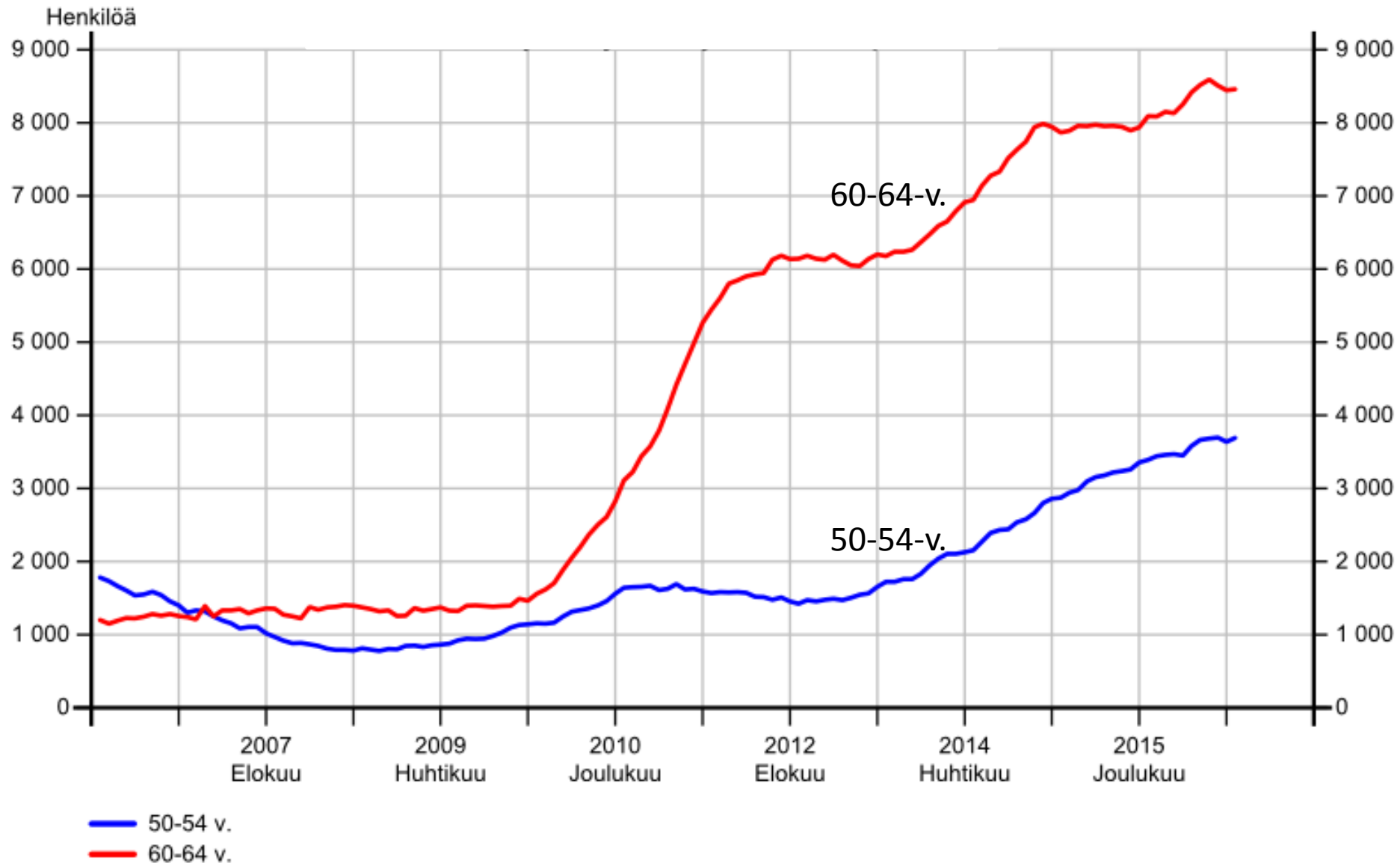

- Työttömät työnhakijat
- Työvoiman ulkopuolella
- Työttömyyseläkeläiset

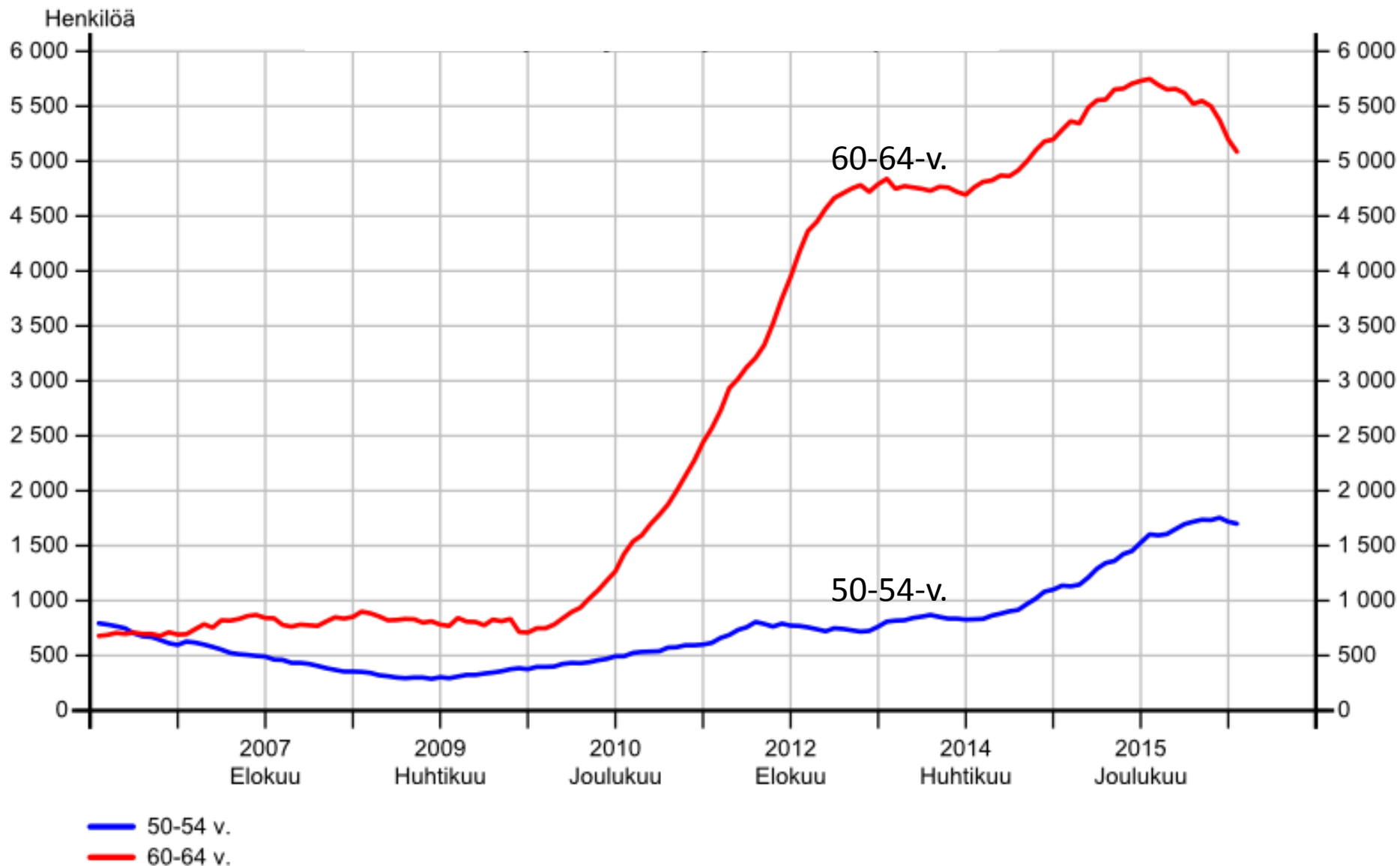
60-64-v. työttömät, työttömyyseläkeläiset ja työvoiman ulkopuoliset työnhakijat, 2006:1–2016:11

Työttömyyden kesto 2-3 v., henkilöä (pl. työttömyyseläkeläiset), tammikuu 2006 – marraskuu 2016

Työttömyyden kesto 3-4 v. (pl. työttömyyseläkeläiset), henkilöä, tammikuu 2006 – marraskuu 2016

Karkea vaikutusarvio työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen vaikutuksesta olettaen, että ilman sitä 60-64-v. työttömyyden %-muutos 2006:11-2016:11 olisi ollut 50-54-v. %-muutos

	Työttömät työnhakijat (1)	Työvoiman ulkopuolella (2)	Työttömyys- eläkeläiset (3)	Yhteensä (4) =(1) +(2)+(3)	Jos 60-64-v. työttömyyden %-kasvu olisi ollut yhtä suuri kuin 50-54-v. (5)	Työttömyyselä- kejärjestelmän laukkautuksen vaikutus 60-64-v. työttömyyteen (6)=(4)-(5)
2006:11						
50-54 v.	27 534	9 061	14	36 609		
60-64 v.	15 479	1 412	44 757	61 648	61 648	
2016:11						
50-54 v.	37 501	12 444	0	49 945		
60-64 v.	46 711	4 672	0	51 383	83 841	-32 458
Muutos 2006-2016						
50-54 v.	36 %	37 %		36 %		
60-64 v.	202 %	231 %		-17 %	36 %	-53 %

Työttömyyseläkejärjestelmän lakkautus alentanut 60—64-v. työttömyyttä 53 % (32 458 henkilöä) 2016:11 tasolla

Lopuksi

- 1 Työttömyysturvan lisäpäivien ikärajan nostot 2005- vähentäneet 55-59-v. työttömyyttä**
 - Tarkastelu tukee lisäpäivien ikärajan noston vaikutustutkimusten tuloksia.
- 2 Työttömyyseläkejärjestelmän lakkautus 2010 vähentänyt 60-64-v. kokonaistyöttömyyttä**
- 3 Uudistusten yhteisvaikutus yli 70 000 henkilöllä 55-64-v. työllisyyttä lisäävä**
 - Vastaa 2 %-yksikköä työllisyysasteessa. Arvioon liittyy tärkeitä varauksia (seur. dia).
- 4 Suuri osa 60-64-v. työttömistä nyt lisäpäivillä (työttömyyden km. kesto 122 vko 2016:11)**
 - Lisäpäivien alaikärajan nosto alentaisi ilmeisesti huomattavasti yli 60-v. työttömyyttä.
 - Nostoa arvioidaan 31.5.2019 mennessä; tutkimustieto arviointiin jo pitkään olemassa.

Liite: Lisäpäivien ikärajan nostojen ja työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen yhteisvaikutus 55-64-v. työllisyyteen

- Oletus 1: Ilman ko. muutoksia 55-64-v. työllisyys olisi kehittynyt samoin kuin 45-54-v. työllisyys.
- Oletus 2: Tarkasteluaikana ei muita muutoksia, jotka kohdistuneet eri tavoin 55-64-v. ja 45-54-v.
- Varaus 1: Tarkastelu ei kontrolloi kohorttivaikutusta, joka aiheutuu esimerkiksi siitä, että 2016 55-64-v. koulutustaso on korkeampi kuin samanikäisten 10 vuotta sitten. Toisaalta myös 44-54-v. koulutustaso on nyt todennäköisesti korkeampi kuin samanikäisten 10 vuotta sitten.
- Varaus 2: Vaikka ikäryhmätarkastelu periaatteessa kontrolloi suhdanteiden vaikutusta. Jos 2004-2016 talouskehitys olisi jostain syystä suosinut (syrjinyt) 55-64-v. työllisyyttä 45-54-v. nähden, nyt tehty tarkastelu yliarvioisi (aliarvioisi) uudistusten työllisyysvaikutusta.
- Varaus 3: Julkisuudessa on toisinaan esitetty, että vanhemmat työntekijät kelpaavat aiempaa huonommin työnantajille. Jos tämä pitää paikkansa, aliarvioi nyt tehty tarkastelu lisäpäivien ikärajan nostojen ja työttömyyseläkkeen poiston työllisyysvaikutusta.

Lisäpäivien ikärajan nostojen ja työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen työllisyysvaikutus

45-54-v. ja 55-64-v. työllisyys 2004-2016, vuoden 3. neljänneksellä, 1 000 henkilöä

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
45-54 (1)	643	639	640	638	647	631	629	630	631	625	620	610	598
55-64 (2)	347	375	395	410	436	435	451	448	454	450	441	451	460
Jos 55-64-v. työllisyyden %-vuosi- muutos olisi ollut sama kuin 45- 54-v. työllisyyden %-vuosimuutos (3)	347	344.8	345.3	344.2	349.0	340.4	339.3	339.8	340.3	337.1	334.4	329.0	322.5
Ikärajan nosto ja työttömyys- eläkejärjestelmän lakkautuksen vaikutus 55-64-v. työllisyyteen (4)=(2)-(3)	0	30.2	49.7	65.8	87.0	94.6	111.7	108.2	113.7	112.9	106.6	122.0	137.5
Työllisyysvaikutus, % (5)=[(2)-(3)]/(3)	0	8.8	14.4	19.1	24.9	27.8	32.9	31.8	33.4	33.2	31.6	37.1	42.3

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

Seuraavan dian tarkastelu korjaa yllä olevaa arviota ottamalla huomioon työikäisen väestön koko- ja kehityserot. Tällöin ikärajojen nostojen ja työttömyyseläkkeiden lakkautuksen yhteisvaikutus 55-64-v. työllisyyteen on 18,9 % (73 000 henkilöä) 2016:Q3 tasolla

- Tällöin ikärajan nostojen ja työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen työllisyysastetta nostava vaikutus oli 2016:Q3 n. 2 %-yksikköä (2016:Q3 työikäinen väestö oli 3 460 000)

Lisäpäivien ikärajan nostojen ja työttömyyseläkejärjestelmän lakkautuksen työllisyysvaikutus, kun kontrolloidaan ikäryhmien kokoeroja

45-54-v. ja 55-64-v. väestö ja työllisyysasteet 2004-2016, vuoden 3. neljänneksellä, 1 000 ja %

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
45-54 väestö, 1000	784	774	768	763	760	757	754	749	745	744	739	729	718
45-54 työllisyysaste, %	82,0	82,5	83,4	83,6	85,2	83,3	83,5	84,2	84,7	84,0	83,9	83,6	83,3
55-64 työllisyys, 1000 (1)	347	375	395	410	436	435	451	448	454	450	441	451	460
55-64 väestö, 1000 henkeä (2)	677	699	720	743	764	780	797	782	773	761	749	742	737
Työllisyysaste, %	51,3	53,7	54,9	55,1	57,0	55,8	56,6	57,2	58,7	59,2	58,9	60,8	62,4
55-64-v. työllisyysaste, jos se olisi kehittynyt samoin kuin 45-54-v. työllisyysaste (3)	51,3	51,8	52,7	52,9	54,5	52,6	52,8	53,5	53,9	53,2	53,1	52,8	52,5
55-64 työllisyys, jos työllisyysaste kuten 45-54 (4)=(3)x(2)	347	362	379	393	416	410	421	418	417	405	398	392	387
55-64 työllisyysvaikutus (5)=(1)-(4)	0	13	16	17	20	25	30	30	37	45	43	59	73
55-64 työllisyysvaikutus, % (6)=[(1)-(4)]/(4)	0	3,6	4,2	4,3	4,8	6,1	7,1	7,2	8,9	11,1	10,8	15,0	18,9

Taustatietoa ikäryhmien työllisten ja ei-työllisten määrien muutoksista 2004-2016

Tarkastelujaksot: 2005-2015, 2008-2015, 2010-2015 ja 2008:Q3– 2016:Q3

Työkäinen väestö, työlliset ja ei-työlliset ikäryhmittäin, 2005 ja 2015, 1 000 henkeä

	Väestö, 1000 henkeä	Työlliset, 1000 henkeä	Ei-työlliset
2005			
15-64	3 496	2 378	1 118
25-34	638	502	136
35-44	732	612	120
45-54	776	640	136
55-64	697	368	329
2015			
15-64	3 476	2 368	1 108
25-34	696	521	175
35-44	661	543	118
45-54	731	606	125
55-64	743	446	297
Muutos 2005-2015			
15-64	-20	-10	-10
25-34	58	19	39
35-44	-71	-69	-2
45-54	-45	-34	-11
55-64	46	78	-32

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

Työkäinen väestö, työlliset ja ei-työlliset ikäryhmittäin, 2008 ja 2015, 1 000 henkeä

	Väestö, 1000 henkeä	Työlliset, 1000 henkeä	Ei-työlliset
2008			
15-64	3 536	2 497	1 039
25-34	666	540	126
35-44	689	596	93
45-54	760	647	113
55-64	762	430	332
2015			
15-64	3 476	2 368	1 108
25-34	696	521	175
35-44	661	543	118
45-54	731	606	125
55-64	743	446	297
Muutos 2008-2015			
15-64	-60	-129	69
25-34	30	-19	49
35-44	-28	-53	25
45-54	-29	-41	12
55-64	-19	16	-35

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

Työkäinen väestö, työlliset ja ei-työlliset ikäryhmittäin, 2010 ja 2015, 1 000 henkeä

	Väestö, 1000 henkeä	Työlliset, 1000 henkeä	Ei-työlliset
2010			
15-64	3 555	2 410	1 145
25-34	684	530	154
35-44	666	560	106
45-54	754	626	128
55-64	791	445	346
2015			
15-64	3 476	2 368	1 108
25-34	696	521	175
35-44	661	543	118
45-54	731	606	125
55-64	743	446	297
Muutos 2010-2015			
15-64	-79	-42	-37
25-34	12	-9	21
35-44	-5	-17	12
45-54	-23	-20	-3
55-64	-48	1	-49

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

Työikäinen väestö, työlliset ja ei-työlliset ikäryhmittäin, 2008:Q3 ja 2016:Q3, 1 000 henkeä

	Väestö, 1000 henkeä	Työlliset, 1000 henkeä	Ei-työlliset
2008:Q3			
15-64	3 538	2 535	1 003
25-34	668	547	121
35-44	686	593	93
45-54	760	647	113
55-64	764	436	328
2016:Q3			
15-64	3 460	2 426	1 034
25-34	702	530	172
35-44	668	550	118
45-54	718	598	120
55-64	737	460	277
Muutos 2008:3-2016:3, %			
15-64	-2 %	-4 %	3 %
25-34	5 %	-3 %	42 %
35-44	-3 %	-7 %	27 %
45-54	-5 %	-8 %	6 %
55-64	-4 %	5 %	-16 %

Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Martti Hetemäki

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Puh. 0295 16001 (vaihde)

Lisätieto: martti.hetemaki@vm.fi

www.vm.fi

Valtiovarainministeriön viestintä

vm-viestinta@vm.fi

Mediapalvelunumero (arkisin 8–16) 02955 30500

